

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslų kryptis (šaka) kodas	Fakultetas	Katedra
Teorinė ir taikomoji geografija	05S Sociologija 06P Fizinė geografija	Gamtos mokslų	Geografijos ir kraštotvarkos

Studijų būdas	Kreditų skaičius ECTS	Studijų būdas	Kreditų skaičius
paskaitos		konsultacijos	2
individualus	6	seminarai	

Dalyko anotacija
<p>Dalykas susideda iš trijų dalių: 1) Geografijos mokslo samprata, 2) Bendroji geografijos metodologija ir 3) Taikomoji geografija.</p> <p>1 dalis. Geografijos mokslo samprata. Geografinių idėjų raida: Geografijos mokslo periodai, jų išskyrimo kriterijai. Geografijos idėjų vystymosi prielaidos ir mokslinio požiūrio raida istoriniais laikotarpiais. Gamtinis geografinis determinizmas. Geopolitinis determinizmas. Geografijos mokslo raidos tendencijos. Perspektyviausios geografinės idėjos ir teorijos. Geografijos mokslo mokyklos: vokiškoji, rusiškoji, amerikietiškoji, britų, prancūziškoji, švediškoji ir kitų pasaulio šalių geografijos mokyklos. Lietuviškoji geografijos mokykla. Geografijos mokslo objektas ir vieta pažinimo sistemoje. geografijos objekto sampratos raida ir dabartinė įvairovė. Gamtinių ir socialinių sferų sąveika. Geografijos išoriniai ryšiai. Geografijos ribos ir pagrindinių aksiomų sistema. Geografijos mokslo organizacijos lygmenys. Geografinio pažinimo diferenciacija, sintezė, integracija. Geografijos mokslų sistemos struktūra ir vidiniai ryšiai.</p> <p>2 dalis. Bendroji geografijos metodologija. Analizės metodai geografijoje: stebėjimai, distanciniai tyrimai, statistiniai metodai, kartografinės medžiagos analizė, geografinis eksperimentas. Lyginamasis geografijos metodas, analogų metodas, rajonavimas, etalonai. Istorinis metodas ir diachroninis požiūris. Genezė geografijoje. Loginiai geografinių tyrinėjimų pagrindai: dedukcinis ir nededukcinis tyrinėjimų kelias, dėsniai ir dėsningumai geografijoje, dedukcinis teorijos formavimas. Geografinis aprašymas (aiškinimas) ir jo rūšys. Modeliavimas geografijoje: kartografinis modeliavimas, fizinis modeliavimas, matematinis modeliavimas, loginis modeliavimas. Rajonavimas geografijoje: loginiai rajonavimo pagrindai, rajonavimo požymiai, tipologinis rajonavimas, individualus rajonavimas. Geografinės informacinės sistemos (GIS): rastriniai ir vektoriniai duomenys, duomenų bazės, GIS taikymo sritys ir reikšmė. Sisteminis požiūris geografijoje: pagrindinės teritorinių sistemų savybės, teritorinio komplekso ir geosistemos sampratos, jų skirtumai, gamtiniai teritoriniai kompleksai ir sistemos, visuomeniniai teritoriniai kompleksai ir sistemos, kraštovaizdžio teritoriniai kompleksai ir ekosistemos. Institucinė teorinės geografijos struktūra: fundamentaliuosius geografinius tyrimus atliekančios įstaigos ir centrai, jų veikla ir funkcijos, geografinės studijas organizuojančios institucijos.</p> <p>3 dalis. Taikomoji geografija. Taikomosios geografijos samprata: geografinių žinių poreikio formavimasis visuomenės raidoje, kraštotvarkos poreikiai geografiniai informacijai, edukologinis geografijos žinių poreikis. Taikomosios geografijos organizacinė sistema: dalykiniai (horizontalūs, sektoriniai) taikomosios geografinės informacijos rinkimo ir apdorojimo lygmenys, masteliniai (vertikalūs, teritoriniai) taikomosios geografinės informacijos rinkimo ir apdorojimo organizavimo lygmenys. Taikomieji geografiniai tyrimai: geografiniai tyrimai taikomųjų teritorijos tyrimų sistemoje, gamtinių ir socialinių-ekonominių</p>

išteklių inventorizavimas, teritorijų strateginį bei fizinį planavimą ir gamtonaudą pagrindžiantys taikomieji geografiniai tyrimai. Geografinis tvaraus vystymo pagrindimas: tvaraus (tausojančio ir subalansuoto) vystymo samprata, socialinių, ekonominių, ekologinių ir geopolitinių interesų suderinimas, aplinkos antropogenizavimo ir kultūrinio kraštovaizdžio formavimo reguliavimas, gamtonaudos optimizavimas, visuomenės teritorinio organizavimo optimizavimas, globalinės ekogeografinės programos. Geografinio monitoringo (stebėsenos) vieta taikomojoje geografijoje: bendroji monitoringo samprata ir tipai, monitoringo organizavimas ir valdymas, valstybinio aplinkos monitoringo struktūra, visuomeninių reiškinų monitoringo struktūra. Geografinė ekspertizė: ekspertizių metodologiniai principai ir tipai, geografinių ekspertizių organizavimas, poveikio aplinkai vertinimo sistema Lietuvoje. Edukologinė geografijos reikšmė: geografija mokykloje, asmenybės erdvinės orientacijos formavimas, tautinės savimonės bei identiteto formavimas, indėlis į pasaulio estetinio suvokimo formavimą. Institucinė taikomosios geografijos struktūra: geografinės tarnybos, įstaigos, organizacijos, mokslo ir studijų centrai, atliekantys taikomuosius geografinius tyrimus, jų veikla ir funkcijos.

Pagrindinė literatūra

1. Hagget P. (2001). *Geography: a global synthesis*. Harlow (UK).
2. Claval P. (1998). *Introduction to regional geography*. Oxford (UK)
3. Martin G. F. (2005). *All Possible Worlds: A History of Geographical Ideas*. New York.
4. Baubinas R. (Red.). (2007). *Lietuvos geografi*. Vilnius.
5. Hagget P. (1995). *The geographer's art*. New York-London.
6. J. A. Matthews, D. T. Herbert (Red.) (2004). *Unifying geography: common heritage, shared future*. London and New York.
7. Голубчик М.М., Евдокимов С.П., Максимов Г.Н., Носонов А.М. (2005). *Теория и методология географической науки*. М.: Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2005. — 463 с.
8. Waugh, D. (2009). *Geography :an integrated approach*. Cheltenham : Nelson Thornes.
9. Valentine G., Clifford N. (Red.) (2003). *Key Methods in Geography*. L.: Sage Publ.
10. Kavaliauskas P. (2011). *Kraštovaizdžio samprata ir planavimas*. Vilniaus universiteto leidykla, <http://www.gkk.gf.vu.lt/leidiniai>
11. Račinskas A. (2000). *Geografinių tyrimų metodologija ir metodika*. Vilnius.
12. O'Neill, Holland A., Light A. (2008). *Environmental values*. Washington.
13. Whitehead M. (2006). *Spaces and sustainability. Geographical perspectives on the sustainable society*. Glasgow.
14. Basalykas A. (2001). *Žemė – žmonijos buveinė*. Vilnius

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	Mokslo laipsnis	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Paulius Kavaliauskas	Habil. Dr.	<p>Kavaliauskas P., Jakutis M. 2015. Tautos ir nacijos sampratos problema. <i>Geologija.Geografija</i>, 1 (1), 45-55.</p> <p>Kavaliauskas P. 2014. Kraštovaizdžio planavimo metodologijos problema. <i>Geografija</i>, 50 (2), 100-112.</p> <p>Kavaliauskas P., Grigužauskaitė S. 2014. Geosocialinių struktūrų sampratos metodologija. <i>Geografija</i>, 50 (2), 63-75.</p> <p>Kavaliauskas P. 2013. Kultūrinio kraštovaizdžio formavimo paradigmu priedais ir raiška. <i>Journal of Architecture and Urbanism</i>, 37 (1), 10-20.</p> <p>Kavaliauskas P., Prunskytė J. 2012. Valstybingumo teritorinės raiškos optimizavimo problema (tautų apsisprendimo teisės kontekste). <i>Geografijos metraštis</i>, 45, 45-65.</p> <p>Kavaliauskas P., Šabanovas S. 2011. <i>New approach to functional zoning in Kaunas city</i>. <i>Geografija</i>, 47 (2),</p>

<p>Darius Veteikis</p>	<p>Dr.</p>	<p>125-132.</p> <p>Senetra A., Szczepanska A., Veteikis D., Wasilewicz-Pszczółkowska M., Šimanauskienė R., Volungevičius J. (2013). Changes of the land use patterns in Polish and Lithuanian trans-border rural area. <i>Baltica</i> 26(2): 157-168.</p> <p>Jankauskaitė M., Veteikis D. (2013). Changes of Landscape Spatial Structure as a Result of Transformation of Land-ownership. <i>Environment. Technology. Resources. Proceedings of the 9th International Scientific and Practical Conference, June 20-22, Rezekne, 2013.</i> p. 28-32.</p> <p>Veteikis D., Kavaliauskas P., Skorupskas R. (2013). Kraštovaizdžio struktūros optimalumo formuojant kraštovaizdį problema. <i>Kraštovaizdžio architektūra - iššūkiai ir prioritetai : kraštovaizdžio architektūros forumo mokslo darbai</i>, Vilnius, spalio 18. ISBN 9786099556703 p. 21-30.</p> <p>Veteikis D., Šabanovas S., Jankauskaitė M. (2011). Landscape structure changes on the coastal plain of Lithuania during 1998-2009. <i>Baltica</i> 24(2): 107-116.</p> <p>Jankauskaitė M., Veteikis D. (2010). On the problem of territorial distribution of sample areas for landscape monitoring purposes. <i>Journal of environmental engineering and landscape management</i> 18(3): 234–241.</p>
------------------------	------------	---

Doktorantūros komiteto teikimu patvirtinta fakulteto/instituto taryboje 2015 m. rugsėjo mėn. 30 d., protokolo Nr. 6

Tarybos pirmininkas prof. dr. Arūnas Poviliūnas

Pastaba: jei doktorantūros teisė bus suteikta kartu su kita institucija, tvirtinama ne fakulteto taryboje, o jungtinėje komisijoje.